

YENİ TEŞVİK TEDBİRLERİNDE MADENCİLİK SEKTÖRÜ

Ekrem CENGİZ
MTA Genel Müdürlüğü

Yatırımlarda Devlet yardımları hakkındaki 16.06.2002 tarih ve 2002/4367 sayılı Karar 09.07.2002 tarih ve 24810 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu Kararın uygulanmasına dair 2002/1 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ 30.07.2002 tarih ve 24831 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu yazıda madencilik sektörünün teşvik tedbirleri içindeki yeri irdelenmiş yatırımcıları yönlendirmek için açıklayıcı bilgiler verilmiştir.

GENEL HUSUSLAR

Destek unsurlarının uygulanması açısından yöreler gelişmiş, normal ve kalkınmada öncelikli yöreler (K.Ö.Y.) olmak üzere 3'e ayrılmıştır. Yöre ayrımına göre illerin listesi Tebliğ Ek 8'de verilmiştir. Kararın 13. maddesine göre maden istihracına yönelik yatırımlar (yöre farkı gözetmeksizin) özel önem taşıyan sektör yatırımları olarak alınmıştır. Sektörel ve Bölgesel Kısıtlamalar ile bazı yatırım Kanunlarında Uygulamaya ilişkin Esas ve Usuller Başlıklı Tebliğin Ek 6 madde 20'de "Görünür rezerve oturtulmuş maden istihracına yönelik yatırımlar veya maden istihracı ile entegrasyon yatırımları, kalkınmada öncelikli yörelerde uygulanan destek unsurlarından yararlanır. Maden Aramaya yönelik sondaj yatırımları ile maden işleme ve/veya zenginleştirmeye yönelik yatırımlar ise yatırımın bulunduğu yörelerdeki destek unsurları uygulanır" denilmiştir.

Gelişmiş yörelerde sadece maden istihracına yönelik yatırımlar desteklenmektedir.

Teşvik belgesi kapsamındaki yatırım cinsleri; komple yeni yatırım, tevsii, modernizasyon, yenileme, kalite düzeltme, darboğaz giderme, tamamlama, entegrasyon, ürün çeşitlendirme olarak sayılmış ve tanımları Tebliğ Ek 4'te verilmiştir.

Destek unsurlarından yararlanabilmek için asgari sabit yatırım tutarı kalkınmada öncelikli yörelerde 200 milyar TL, normal ve gelişmiş yörelerde 400 milyar TL. olması şarttır.

Teşvik belgesi kapsamındaki yatırımların finansmanında uygulanabilecek asgari özkaynak oranı %20'dir.

Müracaat edebilecek gerçek ve tüzel kişiler Tebliğ Madde 5'de gerçek kişiler, adi ortaklıklar, sermaye şirketleri, kooperatifler, iş ortakları (adi ortaklık), kamu kurum ve kuruluşları (genel ve katma bütçeli kurum ve kuruluşlar, il özel idareleri belediyeler ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların sermaye bileşimindeki hisse oranları %50'yi geçen kurum ve yurtdışındaki yabancı şirketlerin Türkiye'deki şubeleri olarak sıralanmıştır.

Sağlanan destek unsurları; gümrük vergisi ve toplu konut fonu istisnası, yatırım indirimi, KDV istisnası, vergi resim ve harç istisnası, kredi tahsisleri olarak belirtilmiştir. Ayrıca yatırımlar, kanunlar ve diğer Bakanlar Kurulu kararlarında teşvik belgesine bağlı olarak öngörülen destek unsurlarından da yararlandırılabilir, denilmiştir. Bu destek unsurları aşağıya detaylı olarak anlatılacaktır.

MÜRACAAT:

Madencilik yatırımları için müracaat mercii Hazine Müsteşarlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü'dür.

Müracatta aranan belgeler; Tebliğ Ek 3'teki örneğe uygun olarak hazırlanmış bir nüsha yatırım bilgi formu, Saymanlığın TCMB nezdindeki hesaba yatırılan meblağa ait makbuzun ikinci nüshası (KÖY yatırımları için 200 milyon TL. normal ve gelişmiş yöre yatırımları için 400 Milyon TL.) şirketi temsil ve ilzama yetkili kişilere ait noter onaylı imza sirküleri, şirketin kuruluşunu gösterir ticaret sicil gazetesinin asılları veya onaylı örnekleridir. Dilekçe ve eklerinin şirketi temsil ve ilzama yetkili kişilerce imzalanması gerekir.

Yatırım bilgi formu beş bölümdür. Birinci bölümde yatırımcı kuruluş hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde yatırım ile ilgili bilgiler (genel bilgiler, projenin teknik yönü, projenin sabit yatırım tutarı hesabı, projenin finansman planı) verilmektedir. Üçüncü bölümde teşvik belgesi talebinde bulunmadan önce ilgili mevzuat gereği diğer kamu kurum ve kuruluşlarından alınmış belge bilgileri verilmektedir. Madencilik yatırımları için istenen belgeler; a) Maden Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak ve tamamlama vizesi sırasında asılları tev-

sık edilmesi kaydı ile maden istihracına yönelik yatırımlar ile istihraç ile beraber entegrasyon yatırımları için işletme ruhsatına ait bilgiler veya sahara rödovansla çalışılacaksa Maden İşleri Genel Müdürlüğünce onaylanmış işletme ruhsatlı sahaya ait rödovans sözleşmesi; b) Maden aramaya yönelik sondaj yatırımlarında arama ruhsatı ile ilgili (bilgiler; c) Taş ve/veya kum ocakçılığına yönelik yatırımlarda taşocağı ruhsatı ile ilgili bilgiler verilmektedir. Dördüncü bölümde "vergi resim ve harç istisnasından yararlanmak için Hazine Müsteşarlığına hitaben yazılmış "Taahhütname" verilmektedir. Beşinci bölümde "yatırım bilgi formu"ndaki ibraz edilen bilgi ve belgelerin varlığını, doğruluğunu, yatırım herhangi bir esnasında Müsteşarlıkça teşvik belgesinin iptal edilebileceği gibi, kısmi müeyyide uygulanabileceğini beyan, kabul ve taahhüt edildiğine dair taahhütname" verilmektedir. Ayrıca bu bölümde 4er nüsha ithal ve yerli makine teçhizat listesi (örnek tabloya uygulanarak) verilecektir.

DEĞERLENDİRME :

Projeler makro ekonomik politikalar, arz-talep dengesi, sektörel, mali ve teknik yönden Müsteşarlıkça yapılacak değerlendirilme gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşlardan alınacak görüşler sonucunda uygunluk bulunması halinde yatırıma ait teşvik belgesi, eki döviz ve kredi kullanım formu, ithal ve yerli makine ve teçhizat listeleri Müsteşarlıkça onaylanarak yatırımcıya verilir.

YATIRIMA BAŞLANILMASI :

Yatırıma 1 yıl içinde başlanması esastır. Mücbir sebep veya fevkalade hal durumlarında bu süre Müsteşarlıkça uzatılabilir. Yatırıma başlanıldığının kabul edilebilmesi için, yatırımın büyüklüğü yer temini ile uyumlu olarak alt yapının hazırlanması, inşaat yapma, akreditif açılması gibi harcamaların makul ölçülerle yapılması şarttır. Yatırımın projesine ilişkin fizibilite yapmak, şirket kurmak ve arsa-arazi almak yatırıma başlama sayılmaz.

YATIRIMIN İZLENMESİ VE TAMAMLANMASI :

Yatırımın proje bazında değerlendirilmesi sonucu teşvik belgesinde belirtilen sürede tamamlanması esastır. Yatırımın gerçekleşme durumu 6'şar aylık dönemler halinde Müsteşarlıkça bildirilir. Yatırımın öngörülen sürede tamamlanmaması halinde kayıtlı sürenin yarısı kadar ek süre verilebilir. Öngörülen süre ve ek süre bitimini müteakip 6 ay içinde tamamlama vizesinin yapılması için

Müsteşarlıkça müracaat edilmelidir. Tamamlama vizesi işlemleri Müsteşarlıkça yapılır. Müsteşarlık tamamlama vizesi işlemler için yatırımın yapıldığı ildeki Valiliği veya ilgili odayı görevlendirebilir. Expertiz işlemlerinin Müsteşarlıkça yapılması halinde yatırım mahallinde expertiz yapmak üzere en az 2 en fazla 3 exper görevlendirilir. Expertiz ücretlerinin ve giderlerinin yatırımcı tarafından karşılanması esastır.

SAĞLANAN TEŞVİKLER

1. GÜMRÜK VERGİSİ VE TOPLU KONUT FONU İSTİSNASI : Teşvik bölgesi kapsamındaki makine ve teçhizat ithali, yürürlükteki ithalat rejimi kararı gereği ödenmesi gereken "gümrük vergisi ve toplu konut fonundan" istisnadır.

2. YATIRIM İNDİRİMİ :

Yatırım indirimi oranları Tebliğ Madde 20'deki tabloda verilmiştir. Yöre farkı gözetmeksizin maden istihracına yönelik yatırımlarda yatırım indirimi oranı %100'dür. Yatırım indirimi oranları; kalkınmada öncelikli yöre yatırımlarında %100, normal yöre yatırımlarında %60, gelişmiş yöre yatırımlarında %40'dır. Ayrıca Maden Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla maden istihracıyla beraber entegrasyon yatırımları için de yöre farkı gözetmeksizin % 100 yatırım indirimi uygulanır. Yatırım indirimi uygulaması yönünden yatırımcının Müsteşarlıkça teşvik belgesi için müracaat tarihinden itibaren yaptığı harcamaları dikkate alınır.

3. VERGİ, RESİM VE HARÇ İSTİSNASI :

03.12.1988 tarihli ve 3505 sayılı Kanunun geçici 2. maddesine göre yatırımcının yatırımın tamamlanmasına müteakip 2 yıl içinde 1000 ABD Doları tutarında ihracat yapacağına dair taahhütte bulunması kaydıyla, şirket kuruluşu, yurtiçinden ve dışından sağlanacak yatırım kredilerinin alınması ve geri ödenmesi, tapu tescili ile ilgili işlemler ve bu işlemlerle ilgili düzenlenen kağıtlar, 01.07.1964 tarih ve 488 sayılı Kanunla göre damga vergisinden ve 02.07.1964 tarihli ve 492 sayılı Kanunla göre harçlardan istisnadır.

4. KDV İSTİSNASI :

25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı KDV Kanununun gereğince teşvik belgesi haiz yatırımcılara teşvik belgesi kapsamında yapılacak makine ve teçhizatın ithal ve yerli teslimleri KDV'den istisnadır.

5. KREDİ TAHSİSİ:

• Kredi Tahsis Yapılabilecek Yatırımlar :

Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenen konular için Müsteşarlıkça uygun görülmesi halinde teşvik belgesi veya belgesiz olarak kredi tahsis edilebilmektedir. Sağlanacak yatırım kredilerine dair Tebliğ Ek 6'da bölgesel ve sektörel kısıtlamalar sayılmıştır. Bu kısıtlamalar çerçevesinde kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak madencilik yatırımlarının faizsiz sabit yatırım tutarının %50'si oranında ve/veya yatırımın gerçekleşmesini müteakip 50 kişilik istihdam sağlandığının aracı bankaca tespit edilmesi kaydıyla işletme kredisi tahsis edilebilir. Daha önce yapılmış olan ve 50 kişilik istihdamı bulunan ve işletme sermayesi yetersizliği bulunan tesisler için bölgesel ve sektörel kısıtlamalar dikkate alınmaksızın işletme kredisi sağlanmaktadır.

• Kredi Müracaat Mercii :

Yatırım kredileri için Müsteşarlığa, İşletme kredileri için ise doğrudan aracı bankalara müracaat edilmesi zorunludur.

• Aracı Bankalar :

Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Türkiye Vakıflar bankası A.O., TC. Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Sanayi Kalkınma Bankası A.Ş. olarak belirlenmiştir.

• Kredilendirmeye İlişkin Esas ve Usûller :

Kalkınmada öncelikli yörelerde madencilik konularında yapılacak yatırımlar için aracı bankaca işletme sermayesi yetersizliği dikkate alınarak tespit edilecek işletme kredisinin kullanılabilmesi için, Bölge Çalışma Müdürlüğünden alınacak yazı ile asgari 50 kişilik istihdam bulunduğunun tespiti zorunludur.

Ayrıca kredinin kullanım tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde asgari 50 kişilik istihdamın korunduğunu gösteren Bölge Çalışma Müdürlüğü yazısının aracı bankaya ibrazı gerekir.

Tahsis edilecek işletme kredilerinde -aracı bankalarca mali, ekonomik ve teknik değerlendirme yapılarak belirlendiği miktar aracı bankanın talebine istinaden Müsteşarlıkça doğrudan aktarılır. Bu aktarma için Müsteşarlığın bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı gereklidir.

• Kredi Miktarı :

Kalkınmada öncelikli yörelerde madencilik konularında yapılacak yatırımlar için tahsis edilecek yatırım kredisi

miktarı faizsiz sabit yatırımın %50'si kadar olup, bu miktar 500 milyar TL'sini; aracı bankaca işletme sermaye yetersizliği dikkate alınarak tespit edilecek işletme kredisi miktarı 200 milyar TL'sini yatırım ve işletme kredisinin birlikte kullanılması halinde ise toplam kredi miktarı 700 milyar TL'sini geçemez.

• Kredi Faiz Oranları ve Ödeme Şekli :

Yatırım kredileri için faiz oranı %20'dir. Yatırım kredileri 1 yıl ödemesiz toplam 5 yıl vadeli olup ödemesiz dönemin bitiminden başlamak üzere 6'şar aylık eşit taksitler halinde geri ödenir. İşletme kredisinin faiz oranı %30'dur. İşletme kredileri 2 yıl vadeli olup geri ödemesiz dönem yoktur, işletme kredisi de 6'şar aylık eşit taksitler halinde geri ödenir.

• Kredi Teminatı ve Banka Komisyonu :

Kredilerin verilmesi işlemi sırasında alınacak teminata ait esaslar aracı bankalar tarafından bankacılık usullerine göre tespit edilir. Aracı bankalar yapacakları aracılık işlemlerinden dolayı tahakkuk eden faizin 4 puanını komisyon olarak alırlar, Bankalar bunların dışında ücret veya komisyon adı altında hiçbir karşılık talep edemezler.

YORUM

Maden istihracına yönelik yatırımlar ile istihraçla entegre yatırımların kalkınmada öncelikli yöre desteklerinden faydalandıracağı belirtilmiştir. Maden aramaya yönelik yatırımlar ile maden istihracı olmadan yapılacak madencilik dayalı bir yatırım ise sadece bulunduğu bölge desteklerinden yararlandırılmaktadır. Aramacılığa gereken önemin verilmesi açısından maden aramaları da kalkınmada öncelikli yöre desteklerinden yararlandırılmalıdır. Yeni sahaların bulunması açısından bu destek önemlidir. İstihraç olmaksızın madencilik dayalı yatırımlarda kalkınmada öncelikli yöre desteklerinden yararlanmalıdır. Ruhsat sahibi olmayan kişi ve kuruluşları yatırıma yönlendirmek açısından bu gereklidir. Katma değeri sağlayacak bu yatırımlar hammadde ihracı yerine ürün ihracını sağlayacaktır.

Hazine kaynaklı kredilerden sadece kalkınmada öncelikli madencilik yatırımları yararlandırılmaktadır. Madencilik özel durumu gereği sadece madenin bulunduğu yerde madencilik yapılmaktadır. Bulduğu yerden başka yerde yapılmayacak madencilik yatırımlarında kredi desteği sağlanmalıdır.